

Erkki Saxén

* 23.8.1921 † 24.8.2021

Professori Arno Erik (Erkki) Saxén syntyi Helsingissä 23. elokuuta 1921 ja kuoli Helsingissä 24. elokuuta 2021. Hän oli kuollessaan 100 vuoden ja yhden päivän ikäinen.

Lapsuutensa Saxén vietti Helsingissä ja suvun maatilalla Eräjärven Wetterkullassa. Hän kävi koulunsa Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa, valmistui ylioppilaaksi vuonna 1939 ja lääkäriksi 1947. Lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi hän väitteli 1948 ja sai patologian erikoislääkärin pätevyyden 1953. Hän työskenteli sekä Helsingin yliopistossa että Hyksin klinisen patologian johdossa. Saxén nimitettiin patologisen anatomian ruotsinkieliseksi professoriksi vuonna 1961, ja suomenkieliseen professuuriin vuonna 1978. Esimiehenä hän oli aina tasapuolinen ja oikeudenmukainen. Hän helisytteli patologian laitoksella kävellessään aina kädessään isoa avainnippua, jotta me kuulisimme hänen lähestyvän ja ainakin näyttelisimme tekevämme työtä.

Hän oli kansainvälisesti tunnettu syöpätautien asiantuntija. Hän oli myös arvostettu käytännön patologi sekä kouluttaja, joka opetti niin opiskelijoita kuin lukuisia erikoistuvia lääkäreitä. Saxén jäi eläkkeelle vuonna 1986.

Hänen merkittävimpiä ja kauaskantoisimpia saavutuksiaan oli Suomen syöpärekisterin perustaminen 1952. Rekisteri on kattava ja palvelee sekä potilaita että tutkijoita. Saxén toimi syöpärekisterin johtajana sen perustamisesta aina vuoteen 1987.

Saxén oli tienraivaaja vuonna 1951, kun hän ensimmäisten suomalaistutkijoiden joukossa lähti post doc-tutkijaksi USA:n syöpäinstituuttiin Washingtoniin. Matka oli menestys. Yksi matkan tärkeimmistä hedelmistä kaukaiselle Suomelle oli – ennen kuin sana oli keksittykään – verkostoituminen. Saxén tutustui maailman johtaviin syöpätautien asiantuntijoihin ja järjesti kontakteillaan myöhemmin lukuisia nuoria suomalaisia oppiin samaan instituuttiin.

Saxén toimi aktiivisesti myös useissa kansainvälisissä tehtävissä. Hän oli muun muassa International Academy of Pathology:n presidentti vuosina 1980–1982 ja alan ykköslehden International Journal of Cancerin päätoimittaja 1965–1984. Kotimaassaan hän sai useita huomionosoituksia. Erkki Saxén oli Suomalaisen Tiedeakatemian jäsen vuodesta 1973.

Perhe oli Erkki Saxénille tärkeä. Hän avioitui vuonna 1947 lääketieteen lisensiaatti Eva Rytin kanssa. He saivat neljä

tytärtä, joiden kanssa isä retkeili, kalasti ja matkusti.

Isoisä vei lastenlapsia usein viikonloppuretkille sukutilalle. Luonto ja maatila olivat tärkeitä, ja Eräjärvellä hän viettikin kaiken mahdollisen vapaa-aikansa. Hän opetteli varttuneella iällä maanviljelyn salat ja huolehti tilasta vuosikymmenien ajan.

Vuonna 1960 Saxén perusti veljensä Laurin kanssa maineikkaan tiedeyhteisön Wetterkulla Medical Center. Se koostui kymmenestä huippuutkijasta, jotka kokoontuivat säännöllisesti kahdesti vuodessa 35 vuoden ajan. Viikon ohjelmaan kuului artikkeleiden laatimista, esitelmien pitoa, ulkoilua ja seurustelua.

Hannu Sariola

Kuva: Irma Thesleff